

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

PRVI ODDELEK

ZADEV A GORŠE PROTI SLOVENIJI

(Pritožba št. 47186/21)

SODBA

Prvi in drugi odstavek 6. člena (kazenski) • nepristransko sodišče • domneva nedolžnosti • obsodba pritožnika zaradi zlorabe položaja in pranja denarja, ki jo je izrekel sodni senat, pri čemer je predsedujoči sodnik pred začetkom sojenja sprejel priznanji krivde dveh soobtoženih v zvezi z obtožbami, da sta pritožniku pomagala in se z njim dogovarjala za storitev teh kaznivih dejanj • sodbi, s katerima sta bila potrjena sporazuma o priznanju krivde soobtoženih, sta vsebovali podroben dejanski opis kaznivega ravnanja, pripisanega pritožniku, in se v izreku nanašali nanj kot »storilca« kaznivega dejanja zlorabe položaja • pravna presoja dejanj pritožnika, ko se mu še ni sodilo • nezadostna prizadevanja, da bi se izognili ustvarjanju vtisa, da je bil pritožnik že spoznan za krivega • izpodbijani sodbi, ki posegata v pravico pritožnika do domneve nedolžnosti, dokler se mu ne dokaže krivda • upravičen razlog za strah glede nepristranskosti predsedujočega sodnika • višja sodišča niso odpravila postopkovnih pomanjkljivosti prvostopenjskega postopka

Pripravila sodna pisarna. Za Sodišče ni zavezujoča.

STRASBOURG

6. marec 2025

Ta sodba bo postala dokončna v okoliščinah, navedenih v drugem odstavku 44. člena Konvencije. Mogoči so uredniški popravki.

V zadevi Gorše proti Sloveniji

Evropsko sodišče za človekove pravice (prvi oddelek) kot senat v sestavi:

Ivana Jelić, *predsednica*,

Erik Wennerström,

Marko Bošnjak,

Alena Poláčková,

Georgios A. Serghides,

Raffaele Sabato,

Alain Chablais, *sodniki*,

in Ilse Freiwirth, *sodna tajnica oddelka*,

ob upoštevanju:

pritožbe (št. 47186/21) proti Republiki Sloveniji, ki jo je 20. septembra 2021 na podlagi 34. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (v nadaljnjem besedilu: Konvencija) na Sodišče vložil slovenski državljani Brane Gorše (v nadaljnjem besedilu: pritožnik); sklepa, da se slovenska vlada (v nadaljnjem besedilu: vlada) obvesti o pritožbi;

pisnih stališč strank;

po razpravi, zaprti za javnost, ki je bila 11. februarja 2025,

izreka to sodbo, sprejeto navedenega dne:

UVOD

1. Zadeva se nanaša na kazenski postopek proti pritožniku, v katerem ga je sodnik, ki je pred začetkom sojenja sprejel priznanje krivde dveh soobtoženih v zvezi z obtožbami, da sta pritožniku pomagali pri storitvi kaznivega dejanja zlorabe položaja in se z njim dogovarjali za storitev kaznivega dejanja pranja denarja, med drugim obsodil zaradi zlorabe položaja in pranja denarja. Zadeva odpira vprašanja iz prvega in drugega odstavka 6. člena Konvencije.

DEJSTVA

2. Pritožnik je bil rojen leta 1960 in živi v Ljubljani – Šentvid. Pritožnika je zastopal D. Ljubič, odvetnik iz Ljubljane.

3. Vlado je zastopala njena zastopnica A. Vran.

4. V nadaljevanju so povzeta dejstva o zadevi.

5. Pritožnik je bil odvetnik in stečajni upravitelj z licenco. Pridržen je bil 13. februarja 2013 in obtožen poslovne goljufije, zlorabe položaja in pranja denarja pri opravljanju funkcije likvidacijskega upravitelja insolventne družbe H. K. V zvezi z istimi dogodki je bilo obtoženih več drugih oseb.

6. Oktobra 2013 sta soobtoženi P. K. in S. S. z državnim tožilstvom sklenili sporazum o priznanju krivde in priznali krivdo za pomoč pri storitvi kaznivega dejanja zlorabe položaja in za storitev kaznivega dejanja pranja denarja.

7. Sodnik Okrožnega sodišča v Kopru, J. G., ki je odločal kot sodnik posameznik, je 12. novembra 2013 opravil predobravnavni narok, na katerem so bili prebrani sporazumi o priznanju krivde. Sodišče je sprejelo priznanje krivde obtoženih in sporazuma o priznanju krivde. Ugotovilo je, da sta obtoženi razumeli pravno naravo in posledice svojih priznanj ter da sta priznanji podali prostovoljno, jasno in popolno ter da ju podpirajo drugi dokazi v spisu. Istega dne je sodišče izreklo sodbi proti P. K. in S. S., ki sta temeljili na njunih priznanjih, in jima določilo kazni. V sodbah proti P. K. in S. S. so bile podrobno pojasnjene kriminalne dejavnosti soobtoženih in drugih oseb, vključno s pritožnikom, ter navedeno, da sta P. K. in S. S. naklepno pomagali pritožniku pri storitvi kaznivega dejanja zlorabe položaja in da sta se z njim dogovarjali za storitev kaznivega dejanja pranja denarja. V izreku sodbe je bilo zlasti navedeno, da sta P. K. in S. S., ki sta delovali v imenu nekaterih družb, »naklepno pomagali Branetu Goršetu pri storitvi kaznivega dejanja [zlorabe položaja] s tem, da so se dogovorili, da bodo prikrili dejstvo, da je bil novi upnik družbe H. K., ki je bila insolventna«. Poleg tega je bilo navedeno, da sta P. K. in S. S. skupaj z nekaterimi drugimi posamezniki »razpolagali s finančnim premoženjem, za katero so vedeli, da je bilo pridobljeno s kaznivimi dejanji [med drugim zlorabe položaja], katerih storilec je bil Gorše ...«.

8. Predobravnavni narok v zvezi s pritožnikom je pred sodnikom J. G. potekal 14. novembra 2013. Pritožnik je izjavil, da ne bo priznal krivde. Istega dne je njegov zastopnik zahteval izločitev sodnika J. G., ki je sprejel priznanje krivde P. K. in S. S., na podlagi 6. točke prvega odstavka 39. člena Zakona o kazenskem postopku (v nadaljnjem besedilu: ZKP, glej 22. odstavek) z utemeljitvijo, da je sprejetje priznanja krivde domnevnih sostorilcev nujno predpostavljalo, da je pritožnik storil očitana kazniva dejanja kot glavni storilec, čeprav se sojenje proti njemu sploh še ni začelo.

9. Začasna predsednica Okrožnega sodišča v Kopru je 15. novembra 2013 zavrnila zahtevo za izločitev, češ da je sodnik J. G. postopek vodil zakonito in da nič ne kaže na to, da je odločil, da je bil pritožnik kriv. Dejala je tudi, da samo subjektivno mnenje pritožnika, ki ni bilo podprto z nobenim konkretnim dejstvom, ki bi vzbujalo objektivne dvome o nepristranskosti sodnika J. G., ne more upravičiti njegove izločitve.

10. Med sojenjem pred senatom, katerega člani so bili sodnik J. G. kot predsedujoči sodnik in dva sodnika porotnika, je pritožnik zanikal, da bi storil očitana kazniva dejanja. Med postopkom je sodišče zaslišalo osemindeset prič in slišalo dve izvedenski mnenji. Del dokaznega postopka je bilo zaslišanje prič P. K. in S. S. Pritožnik je bil 15. aprila 2014 obsojen za kazniva dejanja poslovne goljufije, zlorabe položaja in pranja denarja ter sta mu bili izrečeni kazen desetih let zapor in denarna kazen. Zaradi pranja denarja je bilo obsojenih tudi več drugih soobtožencev. Sodba, ki ima 143 strani, se

sklicuje na priznanje krivde P. K. in S. S., na primer z zapisom:

»... znova je treba poudariti, da sta S. S. in P. K. priznali krivdo glede kazenskih obtožb, sodišče pa na podlagi zbranih dokazov ugotavlja, da se je P. K. jasno strinjala, da bo njeno podjetje O [...] od upnikov odkupilo terjatve [navidezno] (*formalno*)...«

»Pri tem je treba znova poudariti, da je obtožena S. S. na predobravnavnem naroku priznala, da je storila kazniva dejanja, ki se ji očitajo, kot jih je priznala P. K. Prav tako ni mogoče trditi, da je P. K. priznala [krivdo] samo zato, da bi se izognila zaporu, ali da je S. S. to storila zaradi bolezni, saj njuna priznanja potrjujejo drugi dokazi v spisu.«

11. Pritožnik se je 21. julija 2014 pritožil in med drugim trdil, da je bil postopek voden nezakonito, saj sodnik J. G. ne bi smel predsedovati njegovemu sojenju. Po navedbah pritožnika je sodnik J. G. sprejel sporazuma o priznanju krivde P. K. in S. S. na podlagi domneve, da je pritožnik dejansko storil očitano kaznivo dejanje, čeprav se postopek proti njemu sploh še ni začel. Poudaril je, da je bil označen kot »storilec« predhodnega kaznivega dejanja, iz katerega je izhajal »umazani denar«.

12. Višje sodišče v Kopru je 28. novembra 2014 delno ugodilo pritožbi in pritožnika oprostilo obtožbe poslovne goljufije in delno obtožbe zlorabe položaja. Preostale dele pritožbe, vključno s pritožbo glede zahteve za izločitev sodnika J. G., pa je zavrnilo. Menilo je, da čeprav je sodnik pred sojenjem pregledal spis in si ustvaril mnenje o priznanju krivde, je kljub temu ocenil vse dokaze o obtoženih, ki med sojenjem proti njim niso priznali krivde. Sodnikova vloga je bila, da sprejme sodbo proti tema obtoženima samo na podlagi dokazov, pregledanih med sojenjem proti njima, presojo krivde pa je bilo treba opraviti za vsako obtoženo posebej. Sprejetje priznanja krivde nekaterih obtoženih ne pomeni, da sodnik ne more biti nepristranski do drugih obtoženih, na sojenju pa so lahko še vedno sprejeti različni zaključki o krivdi tistih, ki na predobravnavnem naroku niso priznali krivde.

13. Pritožnik je 14. januarja 2015 pred Vrhovnim sodiščem zahteval ponovno obravnavo (z zahtevo za varstvo zakonitosti), v kateri je znova poudaril, da bi se moral sodnik J. G. izločiti, ker je sprejel priznanje krivde P. K. in S. S. Pritožnik je trdil, da kadar sodnik v primerih kaznivih dejanj, ki jih stori sotorilec, kot je pomoč pri kaznivem dejanju, sprejme sporazum o priznanju krivde, iz tega nujno izhaja njegovo stališče, da je kaznivo dejanje storil obdolženec kot glavni storilec. Sotorilec ne more biti kazensko odgovoren, če glavni storilec ni storil kaznivega dejanja ali ga vsaj ni poskušal storiti. Poleg tega je obtožba pranja denarja pomenila ravnanje z »umazaním« denarjem, pridobljenim s predhodnim kaznivim dejanjem, ki je bilo v tem primeru pripisano pritožniku pred sojenjem.

14. Vrhovno sodišče je 14. aprila 2016 delno ugodilo zahtevi za varstvo zakonitosti in iz obsodbe zaradi pranja denarja izločilo nekatere točke, v preostalem delu pa je zahtevo zavrnilo. Pritožnik je bil tako obsojen zaradi pranja denarja in zlorabe položaja ter je bil nazadnje obsojen na zaporno kazen štirih let in dveh mesecev ter denarno kazen. V zvezi s pritožnikovo pritožbo glede domnevnega pomanjkanja nepristranskosti sodnika J. G. je Vrhovno

sodišče odločilo, da se 3. točka drugega odstavka 39. člena ZKP (glej 22. odstavek) v zadevnem primeru ne uporablja. Poleg tega se je sklicevalo na razloge, ki jih je navedlo Višje sodišče v Kopru, in ugotovilo, da je bil pritožnikov položaj primerljiv z njegovo prejšnjo sodbo v zadevi v zvezi s sprejetjem priznanja krivde soobtoženih, ki so bili udeleženi pri istem ropu kot soobtoženi, ki ni priznal krivde (glej 33. odstavek spodaj). Vrhovno sodišče meni, da če je sodnik ravnal v skladu z določbami ZKP, njegovo ravnanje z vidika 6. točke prvega odstavka 39. člena ZKP (glej 22. odstavek spodaj) ni moglo povzročiti dvoma o sodnikovi nepristranskosti.

15. Pritožnik je 14. julija 2016 vložil ustavno pritožbo proti sodbi Vrhovnega sodišča ter pobudo za presojo ustavnosti nekaterih določb Kazenskega zakonika, v kateri je med drugim trdil, da nekateri odstavki določb Kazenskega zakonika niso v skladu z načelom zakonitosti. V zvezi z očitkom o domnevnem pomanjkanju nepristranskosti sodnika J. G. je pritožnik ponovil svojo trditev, da sodbi proti P. K. in S. S. pomenita prejudiciranje njegove krivde in da je med kaznivimi dejanji, ki jih je bil obtožen, in tistimi, ki sta jih bili obtoženi P. K. in S. S., neizogibna povezava. Po njegovem mnenju je bilo razmerje med več storilci, ki so skupaj storili kaznivo dejanje, drugačno od razmerja med sotorilci in storilcem. Sodnik, ki je sprejel priznanje krivde od sotorilca, je deloval na podlagi predpostavke, da je bilo storjeno glavno kaznivo dejanje. Enako je veljalo za povezavo med kaznivim dejanjem pranja denarja in predhodnim kaznivim dejanjem, iz katerega je izviralo »umazani« denar. Po mnenju pritožnika je postopek v obravnavani zadevi dajal vtis pristranskosti tako v subjektivnem kot objektivnem smislu.

16. Ustavno sodišče je 7. maja 2021 sklenilo, da ustavne pritožbe ne sprejme v obravnavo, in zavrglo pritožnikovo pobudo za presojo ustavnosti.

UPOŠTEVANI ZAKONODAJA IN PRAKSA

I. ZAKONODAJA

17. V Zakonu o kazenskem postopku (ZKP), ki je začel veljati 1. januarja 1995, vendar je bil pozneje večkrat spremenjen, 285.a do 285.d člen urejajo predobravnavni narok in narok za izrek kazenske sankcije v kazenski zadevi. Po pravnomočnosti obtožnice predsednik senata razpiše predobravnavni narok, na katerem se obtoženec izjavi o krivdi. Različne oblike udeležbe pri istem kaznivem dejanju se praviloma obravnavajo v enem postopku (četrty odstavek 32. člena ZKP). Če je soobtožencev več, se lahko v skladu s petim odstavkom 285.a člena predobravnavni narok opravi z vsakim obtožencem posebej.

18. Če obtoženec izjavi, da krivdo po obtožbi priznava, mora predsednik senata odločiti, ali bo sprejel priznanje krivde. Predsednik senata lahko

sprejme priznanje krivde le, če so izpolnjeni vsi ti pogoji:

- obtoženec razume naravo in posledice priznanja krivde,
- obtoženec je priznal krivdo po svoji svobodni volji,
- priznanje krivde je bilo jasno in popolno ter podprto z drugimi dokazi v spisu in
- predsednik senata je na podlagi dokaznega gradiva, ki je v sodnem spisu, prepričan, da je obtoženec storil kaznivo dejanje, ki ga je obtožen, in da niso podane okoliščine, ki bi izključevale njegovo krivdo.

19. Na predlog strank in če predsednik senata oceni, da so izpolnjeni vsi pogoji, se lahko narok za izrek kazenske sankcije opravi takoj po sprejetem priznanju krivde. Šesti odstavek 285.č člena ZKP določa, da se pravila o sodbah smiselno uporabljajo za sodbe, ki temeljijo na priznanju krivde, razen glede obrazložitve ugotovitve krivde, ki je omejena na navedbo, da je obtoženec priznal krivdo pred predsednikom senata, ki je sprejel dano priznanje.

20. ZKP določa tudi okoliščine, v katerih stranke sklenejo sporazum o priznanju krivde (glej člen od 450.a do 450.č ZKP). O veljavnosti sporazuma odloča sodišče na predobravnavnem naroku ali, če je bil sporazum sklenjen pozneje, na glavni obravnavi. Za take sporazume se smiselno uporablja postopek za obravnavo priznanja krivde.

21. V skladu s 3. členom ZKP velja vsakdo, ki je obdolžen kaznivega dejanja, za nedolžnega, dokler njegova krivda ni ugotovljena s pravnomočno sodbo, sodišče pa sme obsoditi obdolženca samo, če je prepričano o njegovi krivdi. Kot navaja Vlada, lahko torej predsednik senata sprejme sporazum o priznanju krivde le, če je na podlagi vseh dokazov nedvomno prepričan, da je obdolženec storil dejanje, ki je predmet sporazuma o priznanju krivde, in da niso podane okoliščine, ki bi onemogočale, da bi bil obdolženec kriv.

22. Glede izločitve sodnikov 39. člen (izločitve) določa:

»(1) Sodnik oziroma sodnik porotnik ne sme opravljati sodniške dolžnosti:

4) če je v isti kazenski zadevi [že] sodeloval kot tožilec, zagovornik, [ali] pooblaščenec ..., ali če je bil zaslišan kot priča ali kot izvedenec;

5) če je v isti kazenski zadevi sodeloval pri izdaji odločbe nižjega sodišča ali je pri istem sodišču sodeloval pri izdaji odločbe, ki se [pozneje] izpodbija s pritožbo ali zahtevo za varstvo zakonitosti;

6) če so podane okoliščine, ki vzbujajo dvom o njegovi nepristranskosti.«

(2) Sodnik oziroma sodnik porotnik ne sme odločati o obtožbi ...:

3) če je [že] izdal sklep, da se priznanje krivde [za zadevno kaznivo dejanje] zavrne (po drugem odstavku 285.c člena) oziroma sklep, da se sporazum o priznanju krivde zavrne ..."

23. V skladu s prvim odstavkom 354. člena ZKP:

»Sodba se sme nanašati samo na osebo, ki je obtožena, in samo na dejanje, ki je predmet obtožbe, obsežene v vloženi oziroma na glavni obravnavi spremenjeni ali razširjeni obtožnici.«

24. V skladu s 420. in 421. členom ZKP lahko obdolženec zahteva ponovno proučitev pravnomočne sodbe z vložitvijo zahteve za varstvo zakonitosti v treh mesecih od datuma sodbe Evropskega sodišča za človekove pravice, v kateri je Sodišče ugotovilo, da je bila s pravnomočno sodbo kršena Konvencija ali eden od njenih protokolov.

II. SODNA PRAKSA SLOVENSКИH VIŠJIH SODIŠČ

A. Ustavno sodišče

25. V odločbi št. Up-57/14 z dne 26. januarja 2017 je ustavno sodišče odločilo:

»Dejstvo, da je sodnik že prej sodil soobtoženim v kazenskem postopku zaradi istega kaznivega dejanja, samo po sebi še ne pomeni zadostnega razloga za dvom v sodnikovo nepristranskost v poznejšem kazenskem postopku proti pritožniku. Presoditi je treba, ali je v okoliščinah konkretnega primera dvom v sodnikovo nepristranskost objektivno utemeljen.«

26. Ustavno sodišče je ugotovilo, da je bilo v obravnavani zadevi (ki se je nanašala na kaznivo dejanje z več obdolženci, medtem ko je postopek proti pritožniku potekal ločeno) bistveno ugotoviti, ali je prejšnja sodba proti soobtoženemu vsebovala presojo konkretnih ravnanj pritožnika, o katerih je sodišče odločalo v poznejšem postopku proti njemu. V tej odločbi je Ustavno sodišče menilo, da je prejšnja sodba vsebovala presojo konkretnih pritožnikovih ravnanj, ki so bila predmet poznejše sodbe, in da je zato sodišče v sodbi proti soobtoženemu prejudiciralo pritožnikovo krivdo v poznejšem kazenskem postopku. Ustavno sodišče je zaključilo, da je bil videz nepristranskosti sodišča v poznejšem kazenskem postopku proti pritožniku, ki je bil izločen iz postopka proti soobtoženim, okrnjen do te mere, da sojenja ni bilo več mogoče šteti za nepristransko.

27. Ustavno sodišče je vprašanje nepristranskosti sodnika v zvezi s priznanjem krivde soobtoženih med drugim obravnavalo v odločbah Up-709/15 in Up-710/15 z dne 9. oktobra 2019. Upoštevni del te odločbe je bil povzet v zadevi *Škoberne proti Sloveniji*, št. 19920/20, 54. odstavek, 15. februar 2024.

28. Ustavno sodišče je 20. novembra 2024 (v zadevah Up-1038/21 in Up-1044/21) ugodilo pritožbi zaradi kršitve pravice do nepristranskega sodišča, ki jo je vložil eden od pritožnikov (v nadaljnjem besedilu: pritožnik). Pritožba je izhajala iz obsodbe pritožnika zaradi kaznivega dejanja povezanega s korupcijo, v katerega je bilo vpletenih več domnevnih soudeležencev. Predsednik senata, ki je pritožnika obsodil, je pred tem po sklenitvi sporazumov o priznanju krivde obsodil pritožnikove soobdolžence. V teh

prejšnjih sodbah so bila podrobno opisana pritožnikova dejanja in vključena pravna opredelitev njegovega ravnanja. Ustavno sodišče je ugotovilo znaten porast primerov, ko pred kazenskimi sodišči zaporedoma potekajo ločeni postopki proti obtoženim, ki so bili sprva obtoženi skupaj. Ob upoštevanju tega in nedavne sodne prakse Sodišča in Sodišča Evropske unije je Ustavno sodišče poudarilo potrebo po jasnejših smernicah, med drugim o tem, kdaj in kako se lahko kazenska sodišča sklicujejo na dejanja soobtoženih (ki se jim bo še sodilo) v sodbah, ki se ne nanašajo nanje.

29. Ustavno sodišče je odločilo, da kazensko sodišče, ki se v dejstvih kaznivega dejanja sklicuje na vlogo osumljencev, ki se jim sodi ločeno, ne krši načela domneve nedolžnosti, če: (i) je iz besedila ali sobesedila jasno razvidno, da sodišče teh dejstev ne šteje za ugotovljena ali dokazana, ali (ii) je navedba teh dejstev kot ugotovljenih ali dokazanih nujno potrebna za ugotavljanje kazenske odgovornosti obtoženih, ki se jim iz utemeljenih razlogov sodi prej, v sodbi pa je izrecno navedeno, da krivda tistih, ki se jim bo še sodilo, ni ugotovljena. Ustavno sodišče je menilo, da sodnik, ki je v prejšnji sodbi kršil domnevo nedolžnosti posameznika, ne more ohraniti videza nepristranskosti v poznejših postopkih, ki vključujejo istega posameznika in iste dogodke.

30. Ustavno sodišče je ob sklicevanju na sodno prakso Sodišča nadalje menilo, da bi bilo sodnikovo sodelovanje lahko problematično z vidika nepristranskosti, če bi prej izdal sodbo, ki bi vsebovala podrobnosti o vlogi obtoženih pri kaznivem dejanju, zlasti če bi vsebovala pravni opis njihovih dejanj ali bi iz nje izhajalo, da so izpolnili vse znake kaznivega dejanja. Večji kot je pomen ugotovitev v predhodnem postopku, večje je tveganje, da jih bo sodnik skušal potrditi v poznejših postopkih. Sodnik ne more odpraviti dvomov glede svoje nepristranskosti samo s tem, da v prejšnji sodbi navede, da ta ne velja za soobtožene, ki se jim bo še sodilo, ali da njihova krivda ni bila ugotovljena. V takih okoliščinah naj zaradi zagotavljanja pravice do nepristranskega sojenja sodnik, ki je sodeloval v predhodnem postopku, na splošno ne bi sodeloval v poznejšem postopku.

31. V obravnavani zadevi je Ustavno sodišče ugotovilo, da so prejšnje sodbe proti pritožnikovim soobtoženim vsebovale podroben opis pritožnikove vloge pri kaznivem dejanju, v njih pa je bil prikazan kot sotorilec. Zaradi tega bi se pritožnik lahko upravičeno bal, da si je predsedujoči sodnik po izreku teh prejšnjih sodb že ustvaril mnenje o njegovi zadevi in bi se lahko nagibal k ponovnemu sprejetju enakega sklepa. Dejstvo, da so prejšnje sodbe temeljile na sporazumih o priznanju krivde, te skrbi ni omililo, saj je moral sodnik tudi v takih primerih preveriti, ali so obtoženci storili kazniva dejanja, ki so jih bili obtoženi, kar je – v obravnavani zadevi – vključevalo ugotovitve o tem, kako je bil pritožnik udeležen pri kaznivih dejanjih. Ustavno sodišče je ugotovilo, da pomislekov o pomanjkanju nepristranskosti ni mogoče odpraviti samo zato, ker je bil sodnik poklicni sodnik ali ker je pritožnikova zadeva vključevala obsežne dokazne postopke in ker sodba o pritožnikovi obsodbi ni neposredno navajala predhodnih sodb. Ustavno sodišče je poudarilo podroben opis

pritožnikovega ravnanja v prejšnjih sodbah in kako blizu je bil ta opis tistemu v poznejši sodbi proti pritožniku.

B. Vrhovno sodišče

32. V sodbi št. I Ips 36893/2010 z dne 13. marca 2014 je Vrhovno sodišče ugotovilo, da je bil pojem »predobravnavni narok« v ZKP uveden leta 2012. Po pravnomočnosti obtožnice predsednik senata razpiše predobravnavni narok, na katerem se obtoženi izjavi o krivdi, v skladu s tem pa se določi nadaljnji potek kazenskega postopka. Vrhovno sodišče je nadalje pojasnilo, da pojem sporazuma o priznanju krivde omogoča izjemo od splošnega načela kazenskega postopka, po katerem se obsodilna sodba lahko razglasi le, če je bila resničnost zatrjevanih dejstev, ki sestavljajo znake kaznivega dejanja, potrjena v kontradiktornem postopku na glavni obravnavi. Kot je poudarilo Vrhovno sodišče, če obtoženi prizna krivdo, to sodišča ne odvezuje dolžnosti odločanja o pravno pomembnih dejstvih in ne vpliva na sodnikovo vsebinsko presojo očitanih dejanj, tj. presojo, ali (priznana) objektivna in subjektivna dejstva sestavljajo vse zakonske znake določenega kaznivega dejanja in ali lahko obtoženi odgovarja za ta dejanja. Drugi odstavek 354. člena ZKP, ki določa, da sodišče ni vezano na predloge tožilca glede pravne presoje dejanj, velja tudi za sodbo na podlagi priznanja krivde.

33. V sodbi št. I Ips 14015/2013 z dne 6. novembra 2014 je Vrhovno sodišče odločilo, da sodnikovo sprejetje priznanja krivde soobtožencev na predobravnavnem naroku ne bi pomenilo, da je v nadaljnji obravnavi prejudiciral krivdo tistih soobtožencev, ki niso priznali krivde. Ugotovilo je, da se predobravnavni narok izvaja v skladu s posebnim naborom procesnih določb ZKP, ki po svoji vsebini pomenijo pripravo na glavno obravnavo.

34. V sodbi št. I Ips 44091/2016 z dne 16. julija 2020 je Vrhovno sodišče odločilo, da dejstvo, da je sodnik sprejel priznanje krivde nekaterih soobtoženih, samo po sebi ni razlog za njegovo izločitev iz postopka proti preostalim soobtoženim. Sodnik mora na podlagi dokazov, predloženih med sojenjem, preučiti krivdo vsakega obtoženca posebej. Vrhovno sodišče je menilo, da nepristranskost predsedujočega sodnika ni vprašljiva, saj je sodnik pred sprejetjem priznanj krivde soobtoženih presodil, ali sta njuni priznanji krivde podprti z drugimi dokazi v spisu. Pri presoji, ali je bil sodnik nepristranski, niso pomembne le njegove prejšnje odločitve in vsebina sodb, izdanih proti soobtoženim, temveč tudi razlogi, navedeni v sodbi za odločitev v škodo posameznega obtoženca v poznejšem sojenju. V zvezi z obravnavano zadevo (ki se je nanašala na več posameznikov, domnevno vpletenih v trgovino s prepovedanimi drogami, od katerih so številni priznali krivdo) je Vrhovno sodišče ugotovilo, da se zaključki nižjih sodišč o domnevnih kaznivih dejanjih obtoženca niso bistveno opirali na priznanja krivde soobtožencev, prav tako se prvostopenjsko sodišče ni sklicevalo na predhodne sodbe proti soobtožencem.

III. SODNA PRAKSA SODIŠČA EVROPSKE UNIJE (SEU)

35. Zadevna sodna praksa Sodišča EU je bila povzeta v zadevi *Mucha proti Slovaški*, št. 63703/19, 34.–36. odstavek, 25. november 2021. Poleg tega se je Sodišče Evropske unije v svoji sodbi z dne 18. marca 2021 (*Pometon SpA proti Evropski komisiji*, C-440/19, EU:C:2021:214, 63. odstavek) v zvezi z domnevnim pomanjkanjem nepristranskosti Evropske komisije sklicevalo na sodno prakso Sodišča (zlasti *Karaman proti Nemčiji*, št. 17103/10, 64.–65. odstavek, 27. februar 2014) in navedlo, da je v zapletenih kazenskih postopkih, v katerih je udeleženih več oseb, sklicevanje sodišča na sodelovanje tretjih oseb, ki bi jim pozneje lahko sodili ločeno, morda potrebno za presojo krivde oseb, ki se jim sodi. Če pa je treba navesti dejstva v zvezi z udeležbo tretjih oseb, se mora sodišče izogibati dajanju več informacij, kot je potrebno za presojo krivde obtožencev, ki so takrat pred sodiščem. Poleg tega je treba obrazložitev v sodnih odločbah oblikovati tako, da krivda zadevnih tretjih oseb ni vnaprej določena in da ni ogrožena pravičnost ločene obravnave obtožb proti njim.

IV. PRIMERJALNO PRAVO

36. Informacije, ki jih je imelo Sodišče na voljo v zvezi z vprašanjem izločitve sodnikov, ki so predhodno izrekli sodbo proti obdolženčevemu soobtožencu, so vključevale primerjalnopravni pregled, ki je zajemal šestintrideset držav članic Sveta Evrope, in sicer: Albanijo, Avstrijo, Azerbajdžan, Belgijo, Bosno in Hercegovino, Bolgarijo, Češko, Črno goro, Estonijo, Finsko, Francijo, Gruzijo, Hrvaško, Islandijo, Italijo, Latvijo, Lihtenštajn, Litvo, Luksemburg, Republiko Moldavijo, Monako, Nemčijo, Nizozemsko, Severno Makedonijo, Poljsko, Portugalsko, Romunijo, San Marino, Srbijo, Slovaško republiko, Španijo, Švedsko, Turčijo in Združeno kraljestvo. Iz pregleda lahko ugotovimo naslednje.

37. V nobeni od držav, vključenih v raziskavo, se ni štelo, da je sodnik izločen iz vodenja sojenja samo zato, ker je prej sodeloval pri sojenju obdolženčevemu soobdolžencu. Upravičeni dvomi o sodnikovi nepristranskosti se običajno pojavijo v primerih, ko je sodnik v prejšnji sodbi že podal presojo dejstev in dokazov, pomembnih za poznejše sojenje soobdolžencu (na primer v Albaniji, Bolgariji, Gruziji, na Irskem, v Latviji, na Poljskem, Nizozemskem in v Nemčiji), in kadar je prejšnja sodba vsebovala ugotovitve ali izjave, s katerimi se je prejudicirala krivda obdolženca, ki se mu je sodilo pozneje (na primer v Avstriji, Belgiji, Bosni in Hercegovini, Nemčiji, Italiji, Moldaviji in Turčiji).

38. Iz sodb nekaterih nacionalnih sodišč je razvidno, da navedba obtoženca, ki mu bo sodišče še sodilo, v sodbi, ki se nanaša na njegovega soobdolženca, bodisi v ugotovitvah dejanskega stanja bodisi v drugem delu

sodbe, sama po sebi ne kaže na pomanjkanje nepristranskosti sodnika (na primer na Nizozemskem). Položaj je drugačen, če je sodnik v prejšnji sodbi navedel obširne dejanske ugotovitve o udeležbi obtoženca pri kaznivem dejanju (na primer v Nemčiji). V Italiji sodnik ne sme sodelovati pri obravnavi zadeve, če je na primer v zadevi, ki se nanaša na sodelovanje v kriminalni združbi, že (tudi posredno) presodil kazensko odgovornost obdolženca v prejšnji sodbi, s katero so bili obsojeni domnevni sotorilci obdolženca. Če sodišče na Madžarskem ugotovi kazensko odgovornost samo enega storilca, v izdani sodbi ne sme navesti – tudi če navaja dejstva – obtoženca, katerega kazenska odgovornost še ni bila ugotovljena. Na Islandiji mora biti v predhodni sodbi jasno navedeno, da se ugotovitve v sodbi ne nanašajo na vprašanje krivde preostalega obtoženca.

39. Navedeni premisleki veljajo tudi za sodnike, ki so izdali sodbe na podlagi sporazumov o priznanju krivde, sklenjenih z domnevnimi sotorilci. V Bosni in Hercegovini ter Romuniji bi bil sodnik, ki bi to storil, izločen iz sojenja v poznejših zadevah, če bi navajanje oseb, ki se jim bo še sodilo, pomenilo izražanje njihove krivde.

40. Načini obravnave izločitve sodnikov se običajno ne razlikujejo glede na vrsto kaznivega dejanja ali domnevne vloge soobtožencev. Glede faze kazenskega postopka, v kateri soobtoženec prizna krivdo, se na Irskem ter v Bosni in Hercegovini zdi manj verjetno, da se bo pojavilo vprašanje nepristranskosti, če eden od soobtožencev prizna krivdo v predkazenskem postopku (tj. pred obravnavo in izvajanjem dokazov v sojenju preostalim storilcem).

PRAVO

I. ZATRJEVANA KRŠITEV PRVEGA IN DRUGEGA ODSTAVKA 6. ČLENA KONVENCIJE

41. Pritožnik se je na podlagi 6. člena Konvencije pritožil, da je sodnik J. G. izrazil svoje mnenje o pritožnikovi krivdi v postopku proti P. K. in S. S., tj. preden se je začelo njegovo sojenje. Trdil je, da se zato sodnik J. G. ne more šteti za nepristranskega.

42. Sodišče ugotavlja, da je bila Vlada pozvana, naj se opredeli do pritožnikove pritožbe glede zahteve po nepristranskosti ter domneve nedolžnosti iz prvega in drugega odstavka 6. člena Konvencije. Sodišče kot pristojno za pravno opredelitev dejanskega stanja v zadevi (glej *Radomilja in drugi proti Hrvaški* [VS], št. 37685/10 in 22768/12, 114. in 126. odstavek, 20. marec 2018), bo pritožbo preučilo z vidika zgoraj navedenih določb, ki se v upoštevem delu glasijo:

»1. Vsakdo ima pravico, da ... o kakršnihkoli kazenskih obtožbah proti njemu pravično ... odloča neodvisno in nepristransko z zakonom ustanovljeno sodišče.

2. Kdor je obdolžen kaznivega dejanja, velja za nedolžnega, dokler ni v skladu z zakonom dokazana njegova krivda."

A. Sprejemljivost

43. Sodišče ugotavlja, da pritožba ni očitno neutemeljena niti nesprejemljiva iz katerega koli razloga, navedenega v 35. členu Konvencije. Zato jo je torej treba razglasiti za sprejemljivo.

B. Utemeljenost

1. Trditve strank

44. Pritožnik je trdil, da sklicevanje nanj v izreku in obrazložitvi sodb proti P. K. in S. S., ki sta bili obtoženi udeležbe pri kaznivih dejanjih, ki jih je obtožen, kaže, da je kriv za očitana kazniva dejanja, za katera se mu še ni sodilo. Pojasnil je, da pomoč in napeljevanje ne pomenita glavnega kaznivega dejanja, temveč sekundarno ali pomožno dejanje pri storitvi glavnega kaznivega dejanja. V slovenski pravni doktrini velja, da če ni nikogar, ki bi bil kazensko odgovoren za kaznivo dejanje kot glavni storilec, ni sekundarne odgovornosti pomočnika ali napeljevalca. Glavni storilec mora storiti ali vsaj poskusiti storiti kaznivo dejanje, da bi bil sosterilec lahko sploh kazensko odgovoren. Poleg namena sosterilca je treba ugotoviti tudi namen glavnega storilca kaznivega dejanja. Sodbi, s katerima sta bila sprejeta sporazuma o priznanju krivde P. K. in S. S., sta torej nujno temeljili na predpostavki, da je pritožnik storil kaznivo dejanje, pri katerem sta bili udeleženi P. K. in S. S. Ne samo, da je moral sodnik odločiti o pritožnikovi krivdi, ko je sprejel priznanji krivde P. K. in S. S., na njegovo krivdo se je skliceval tudi v izreku in obrazložitvi sodb proti P. K. in S. S. Od samega začetka se je torej domnevala njegova krivda in ne nedolžnost. Pritožnik je nadalje poudaril, da je v sodbi proti njemu večkrat navedeno priznanje krivde P. K. in S. S., da bi se okrepila ugotovitev njegove krivde.

45. Pritožnik je tudi trdil, da se slovenska sodna praksa, na katero se sklicujejo Vlada in višja sodišča, ki obravnavajo njegova pravna sredstva, nanaša na sosterilce v širšem pomenu in ne na pomočnike, zato je neustrezna.

46. Vlada je trdila, da je treba v sodbi, ki temelji na sporazumu o priznanju krivde ali priznanju krivde nekaterih udeležencev kaznivega dejanja, v katerega je vključenih več oseb, običajno opisati tudi dejanja drugih udeležencev. To naj nikakor ne bi bilo v nasprotju s sodno prakso Sodišča. Vlada je nadalje navedla, da čeprav je moral biti sodnik, ki je sprejel priznanje krivde ali sporazum o priznanju krivde, prepričan o krivdi zadevne osebe, je bila presoja dokazov v takem primeru kvalitativno drugačen postopek od presoje dokazov na koncu sojenja. Sodnik je moral odločati o krivdi in kazni za vsakega obtoženca posebej in tako je bilo tudi v obravnavani zadevi. Obrazložitev sodb proti P. K. in S. S. ni pomenila, da je prvostopenjsko sodišče na kakršen koli način zavzelo stališče do dejanj pritožnika. Samo

navedba pritožnika v opisih dejanj, povzetih v izreku sodb proti P. K. in S. S., ne more pomeniti prejudiciranja krivde pritožnika. Sklicevanje na pritožnika bi bila problematično, če bi bilo podrobno in bi vključevalo presojo njegove krivde.

47. Vlada je trdila, da je treba pri presoji, ali je bilo sojenje v skladu s 6. členom, upoštevati tako obrazložitev prejšnje sodbe kot tudi postopek proti pritožniku. V obravnavani zadevi je sodišče v postopku proti pritožniku in njegovim soobtožencem opravilo štirinajst javnih obravnav, zaslišalo petnajst prič, prebralo izjave dvaindvajsetih prič, pridobilo izvedenska mnenja dveh grafologov in preučilo številne dokumente. Iz obširne obrazložitve sodišča je razvidno, da so njegove ugotovitve pretežno temeljile na obsežnih listinskih in drugih dokazih ter izjavah prič, vključno z izjavami P. K. in S. S. Sklicevanje na priznanja krivde P. K. in S. S. je bilo le v podporo končni presoji dokazov, ki jo je opravilo sodišče. Vlada je menila, da iz obrazložitve sodbe kot celote ne izhaja, da bi bila pritožnikova krivda prejudicirana.

48. Vlada je trdila, da druge evropske države obravnavajo priznanje krivde v kazenskih zadevah, v katerih so udeleženi sotorilci, podobno kot Slovenija. Nadalje je trdila, da sprejetje priznanja krivde v zvezi z obtožbo o napeljevanju h kaznivemu dejanju ne more privedi do avtomatične izločitve sodnika, ki je to priznanje sprejel. Če bi bile izločitve avtomatične, bi postopke znatno zavleklo, zlasti tiste v zapletenih zadevah proti številnim soobtožencem. Prav tako bi obstajalo tveganje, da bi roki za pridržanje zastarali, kar bi imelo velike stroškovne posledice.

2. Presoja Sodišča

(a) Načela, povezana z nepristranskostjo

49. Splošna načela o nepristranskosti, vključno s tistimi, ki se nanašajo na nepristranskost v okviru sodnikovega sodelovanja pri prejšnjih odločitvah o isti zadevi, so bila določena v sodbi Sodišča v zadevi *Meng proti Nemčiji* (št. 1128/17, 42.–52. odstavek, 16. februar 2021). Sodišče kljub temu opozarja, da pri uporabi subjektivnega testa dosledno meni, da je treba osebno nepristranskost sodnika domnevati, dokler ni dokaza o nasprotnem (glej tudi *Morel proti Franciji*, št. 34130/96, 41. odstavek, ESČP 2000-VI; *Kyprianou proti Cipru* [VS], št. 73797/01, 119. odstavek, ESČP 2005-XIII; in *Miminoshvili proti Rusiji*, št. 20197/03, 113. odstavek, 28. junij 2011).

50. V zvezi z objektivnim testom se najpomembnejša načela za vprašanje v tej zadevi lahko povzamejo, kot sledi (glej *Mucha proti Slovaški*, št. 63703/19, 49. odstavek, 18. marec 2021):

- Samo dejstvo, da je sodnik, ki odloča o zadevi, predhodno že odločal o istem kaznivem dejanju, samo po sebi ne more upravičiti bojazni glede njegove nepristranskosti. Prav tako samo dejstvo, da je sodnik že odločal o podobnih, vendar nepovezanih kazenskih obtožbah ali da je že sodil soobdolžencu v ločenem kazenskem postopku, samo po sebi ne zadošča za

dvom o nepristranskosti tega sodnika v poznejši zadevi.

- Vprašanje o nepristranskosti sodnika pa se pojavi, če prejšnja sodba že vsebuje podrobno presojo vloge osebe, ki je bila obtožena v zvezi s kaznivim dejanjem, ki ga je storilo več oseb, vendar se ji še ni sodilo, in zlasti, če prejšnja sodba vsebuje posebno opredelitev udeležbe pritožnika pri kaznivem dejanju ali jasno opredelitev, da je oseba, ki se ji še ni sodilo, izpolnila vsa merila, potrebna za ugotovitev, da je storila kaznivo dejanje. Glede na okoliščine konkretnega primera bi se zdelo, da to lahko prejudicira vprašanje krivde osebe, ki se ji sodi v poznejšem postopku, in bi tako privedlo do objektivno utemeljenega dvoma, da je imelo domače sodišče na začetku sojenja vnaprej ustvarjeno mnenje o utemeljenosti obrambe te osebe.

(b) Načela, povezana z domnevo nedolžnosti

51. Sodišče znova poudarja, da je domneva nedolžnosti iz drugega odstavka 6. člena eden od elementov poštenega sojenja, ki ga zahteva prvi odstavek tega člena (med drugim glej *Allenet de Ribemont proti Franciji*, 10. februar 1995, 35. odstavek, serija A, št. 308, ter *Natsvlishvili in Togonidze proti Gruziji*, št. 9043/05, 103. odstavek, ESČP 2014 (izvlečki)). Drugi odstavek 6. člena prepoveduje, da bi sodišče prehitro izrazilo mnenje, da je oseba, »obtožena kaznivega dejanja« kriva, preden ji je to dokazano v skladu z zakonom (med drugim glej *Minelli proti Švici*, 25. marec 1983, 37. odstavek, serija A, št. 62, in *Peša proti Hrvaški*, št. 40523/08, 138. odstavek, 8. april 2010).

52. Sodišče v zvezi s tem znova poudarja, da je treba bistveno razlikovati med izjavo, da je nekdo le osumljen storitve kaznivega dejanja, in jasno izjavo, da je posameznik storil zadevno kaznivo dejanje, če ni pravnomočne obsodilne sodbe. Pri tem je ključnega pomena uporaba jezika (glej *Daktaras proti Litvi*, št. 42095/98, 41. odstavek, ESČP 2000-X; *Böhmer proti Nemčiji*, št. 37568/97, 56. odstavek, 3. oktober 2002; in *Khuzhin in drugi proti Rusiji*, št. 13470/02, 94. odstavek, 23. oktober 2008). Sodišče je nadalje poudarilo, da je treba presoditi, ali je izjava uradnika v nasprotju z načelom domneve nedolžnosti, glede na posebne okoliščine, v katerih je bila sporna izjava dana (glej *Daktaras*, 43. odstavek; *A.L. proti Nemčiji*, št. 72758/01, 31. odstavek, 28. april 2005; in *Paulikas proti Litvi*, št. 57435/09, 55. odstavek, 24. januar 2017). Če se upoštevajo narava in okoliščine posameznega postopka, tudi uporaba nekaterih ponesrečenih izrazov morda ni odločilna. Sodna praksa Sodišča navaja nekaj primerov, ko ni bila ugotovljena kršitev drugega odstavka 6. člena, čeprav je bil jezik, ki so ga uporabljali domači organi in sodišča, deležen kritik (glej *Nealon in Hallam proti Združenemu kraljestvu* [VS], št. 32483/19 in 35049/19, 176. odstavek, 11. junij 2024, ter *Allen proti Združenemu kraljestvu* [VS], št. 25424/09, 126. odstavek, ESČP 2013, in zadeve, navedene v njih).

53. Sodišče je priznalo, da se v zapletenih kazenskih postopkih, ki vključujejo več oseb, ki jim ni mogoče soditi skupaj, prvostopenjsko sodišče

pri presojanju krivde oseb, ki se jim sodi, morda ne more izogniti sklicevanju na udeležbo tretjih oseb, ki se jim bo morda pozneje sodilo ločeno. Kazenska sodišča morajo ugotoviti dejstva v zadevi, ki so pomembna za presojo pravne odgovornosti obdolženca, čim bolj natančno in točno, ugotovljenih dejstev pa ne morejo predstaviti samo kot navedbe ali sume. To velja tudi za dejstva v zvezi z udeležbo tretjih oseb. Če pa je treba taka dejstva navesti, se morajo sodišča izogibati dajanju več informacij, kot je potrebno za presojo pravne odgovornosti obdolženih oseb v tekočem postopku (glej *Karaman*, 64. odstavek, ter *Navalnyy in Ofitserov proti Rusiji*, št. 46632/13 in 28671/14, 99. odstavek, 23. februar 2016; glej tudi sodno prakso SEU, navedeno v 35. odstavku).

(c) Uporaba teh načel v obravnavani zadevi

54. Sodišče bo ob upoštevanju medsebojne povezanosti vprašanj pritožnika, in sicer domnevnega pomanjkanja nepristranskosti predsedujočega sodnika in domneve nedolžnosti, proučilo oba vidika skupaj.

55. Ugotavlja, da pritožnikova pritožba izhaja iz dejstva, da je sodnik J. G., ki je predsedoval senatu, ki ga je *med drugim* obsodil zaradi zlorabe položaja in pranja denarja, pred tem na podlagi sporazuma o priznanju krivde obsodil njegovi soobtoženki zaradi udeležbe pri storitvi istih kaznivih dejanj in da se je sodnik J. G. skliceval na pritožnikovo vlogo pri kaznivih dejanjih, za katera sta bili soobtoženki obsojeni, pri opredelitvi teh dejanj v sodbah proti soobtoženkam.

56. Sodišče ugotavlja, da so bili v sodnem senatu, ki je pritožnika obsodil, dva sodnika porotnika in poklicni sodnik J. G. Šteti je treba, da je sodnik J. G. kot poklicni sodnik bolje usposobljen in glede na svoje izkušnje sposoben, da se izključi iz razprave in ugotovitev v prejšnjih postopkih proti P. K. in S. S. (glej *Meng*, 55. odstavek). Sodišče ob upoštevanju predloženega gradiva tudi ugotavlja, da nič ne kaže na to, da bi sodnik J. G. v postopku proti pritožniku ravnal na podlagi osebnih predsodkov. Zato je treba domnevati sodnikovo osebno nepristranskost (subjektivni test, glej 49. odstavek zgoraj). Sodišče nadalje ugotavlja, da je sodni senat v postopku proti pritožniku sam zaslišal priče, izvedence in proučil listinske dokaze ter da je moral v sodbi, s katero je pritožnika obsodil, sprejeti dejanske in pravne ugotovitve na podlagi dokazov, ki jih je proučil v postopku proti njemu (glej 10., 12., 21. in 23. odstavek zgoraj; primerjaj tudi z *Mucha*, 51. odstavek).

57. Čeprav so to pomembni elementi obravnave pri preučitvi vprašanja, ali je prvostopenjsko sodišče v pritožnikovem primeru izpolnilo zahtevo po nepristranskosti iz prvega odstavka 6. člena, pa ne odvezujejo Sodišča od tega, da prouči, ali sta sodbi zoper P. K. in S. S. vsebovali ugotovitve, ki so dejansko prejudicirale pritožnikovo krivdo (glej *Meng*, 57. odstavek, z nadaljnjimi sklici) in v objektivnem smislu ogrozile nepristranskost sodnika, ki je predsedoval sodnemu senatu, ki je pritožnika obsodil.

58. V zvezi s tem mora Sodišče preučiti dve glavni vprašanji, in sicer ali

se je bilo treba v sodbah sklicevati na udeležbo pritožnika pri kaznivih dejanjih, za katera sta bili P. K. in S. S. obsojeni in če je odgovor pritrdilen, ali je bilo to sklicevanje omejeno na to, kar je bilo potrebno za ugotovitev krivde oseb P.K. in S.S. in ali je bilo navedeno tako, da se je preprečila morebitna škoda za pritožnika. (glej 52. in 53. odstavek zgoraj; glej tudi *Mucha*, 60. odstavek). Ta vprašanja se pojavljajo, čeprav sta sodbi proti P. K. in S. S. temeljili na sporazumih o priznanju krivde, v katerih sta ti soobtoženki priznali krivdo za nekatera kazniva dejanja (glej *Mucha*, 53.–58. odstavek, glej tudi primerjalno pravo, navedeno v 39. odstavku zgoraj).

59. Sodišče meni, da morajo predvsem države pogodbenice, zlasti nacionalni zakonodajalec, odločiti o najprimernejšem postopku, ki ga je treba uporabiti, kadar se obtožbe proti soobtožencem, ki naj bi bili udeleženi pri istem kaznivem dejanju, ne obravnavajo hkrati. Načini, kako države obravnavajo to vprašanje, bodo verjetno odvisni od posebnosti zadevnih pravnih in sodnih sistemov ter bodo povezani z nacionalno kazenskopravno politiko, zato se lahko razlikujejo, kot je razvidno iz primerjalno pravnih podatkov (glej 36.–40. in 48. odstavek zgoraj). Ne glede na to, kateri način se uporabi, morajo biti ukrepi in odločitve nacionalnih organov v skladu z zahtevami Konvencije.

60. Sodišče ugotavlja, da se v Sloveniji praviloma uporablja enoten postopek za primere, ko so obtoženci obtoženi različnih oblik udeležbe pri istem kaznivem dejanju. Če pa je soobtožencev več, se lahko predobravnavni narok opravi z vsakim obtožencem posebej. Na predobravnavnem naroku se obtoženec pozove, naj poda ugovor in preuči morebiten sporazum o priznanju krivde (glej 17. odstavek zgoraj). Če sta sporazum o priznanju krivde ali priznanje krivde sprejeta, temu sledi kazenska obsodba (za podoben primer glej *Mucha*, 54. odstavek). Če se zadeva reši na ta način, sodišče javno razglasi sodbo, v kateri so navedena dejstva in pravo, izrek sodbe pa je oblikovan enako kot v kateri koli drugi sodbi – vključno z ugotovitvijo, da je bil obtoženec odgovoren za zadevno dejanje (ali opustitev dejanja) in je s tem storil kaznivo dejanje, ki ga je obtožen. Če sporazum o priznanju krivde sklenejo le nekateri od več soobtožencev, ki naj bi bili udeleženi pri storitvi kaznivega dejanja, sodnik, ki sprejme ta sporazum z razglasitvijo obsodilne sodbe proti tem soobtožencem, po notranjem pravu ni izključen iz predsedovanja senatu, ki sodi drugim soobtožencem, ki naj bi bili udeleženi pri istem kaznivem dejanju (glej 18., 20., 22. in 32.–34. odstavek zgoraj).

61. Glede okoliščin obravnavane zadeve Sodišče ugotavlja, da se glede na naravo kaznivih dejanj, ki sta jih bili obtoženi P. K. in S. S., pri opisovanju dejstev njunega kaznivega dejanja morda ni bilo mogoče izogniti navedbi tretjih oseb in vloge, ki naj bi jo imel pritožnik (glej 7. odstavek zgoraj). Treba je še ugotoviti, ali je ob upoštevanju podrobnosti in uporabljene ubeseditve navedba pritožnika ogrozila jamstva iz prvega in drugega odstavka 6. člena (glej 50., 52. in 53. odstavek zgoraj).

62. Sodišče v zvezi s tem ugotavlja, da sta sodbi, s katerimi sta bila

potrjena sporazuma o priznanju krivde pritožnikovih soobtoženih, vsebovali podroben dejanski opis njunih kaznivih dejanj, vključno s pritožnikovo vlogo pri njih, in dejanski opis kaznivih dejanj, ki so bila pripisana pritožniku (glej 7. odstavek zgoraj). Čeprav v teh sodbah pritožnikova krivda ni bila izrecno ločeno ugotovljena, je bilo v njunem izreku navedeno, da sta P. K. in S. S. naklepno pomagali pritožniku pri storitvi kaznivega dejanja zlorabe položaja in da sta skupaj z nekaterimi drugimi posamezniki razpolagali s finančnim premoženjem, za katero sta vedeli, da je bilo pridobljeno s kaznivimi dejanji, katerih »storilec« je bil pritožnik (glej 7. odstavek zgoraj). Zdi se torej, da je sodni senat opravil pravno presojo dejanj pritožnika, čeprav mu je bilo še treba soditi pred sodiščem.

63. Sodišče meni, da je še posebej pomembno opozoriti, da sporni sodbi nista vsebovali le dejanskega opisa pritožnikove domnevne vloge, temveč sta ga tudi navajali, tudi v izreku, kot osebo, ki je storila kaznivo dejanje zlorabe položaja, kar pa je bilo v tistem trenutku kazenska obtožba, kolikor se je nanašala nanj. Navedba, da je bil pritožnik »storilec« tega kaznivega dejanja, ne dopušča nobenega dvoma o tem, kaj je hotelo povedati sodišče. Navedeno je bilo pritožnikovo polno ime in sklicevanja nanj niso bila oblikovana tako, da bi kazala na to, da je bil v tem trenutku le obdolženec in da se je proti njemu vodil ločen kazenski postopek (primerjaj *C. O. proti Nemčiji*, št. 16678/22, 68. odstavek, 17. september 2024). V obrazložitvi sodb, s katerima sta bili obsojeni P. K. in S. S., niti drugje ni nobenega pojasnila, da njegova krivda ni bila pravno ugotovljena (glej *Mucha*, 60. odstavek, in sodno prakso SEU, navedeno v 35. odstavku: primerjaj *Karaman*, 69. in 70. odstavek). Ob upoštevanju navedenega, zlasti navedbe pritožnika kot storilca zadevnega kaznivega dejanja in podrobnega opisa njegovega ravnanja, ki jasno izraža, da je to kaznivo dejanje storil, v sodbah proti P. K. in S. S., Sodišče ni prepričano, da so bila storjena zadostna prizadevanja, da bi se, kolikor je bilo mogoče, izognili ustvarjanju vtisa, da je bil pritožnik že spoznan za krivega (primerjaj *Karaman*, 70. odstavek).

64. Glede na navedeno sta sodbi proti pritožnikovima soobtoženima posegli v pravico pritožnika do domneve nedolžnosti, dokler se mu ne dokaže krivda. Sodišče poleg tega ugotavlja, da čeprav se razume, da je presoja dokazov, ki podpirajo sodbo na podlagi sporazuma o priznanju krivde, kvalitativno drugačna od presoje, ki se opravi ob koncu rednega sojenja, kjer se sodba sprejme na podlagi vseh predloženih dokazov (glej 46. odstavek zgoraj), je moral sodnik J. G. vseeno preučiti dokaze proti P. K. in S. S. ter na podlagi teh dokazov sprejeti odločitev, da sta storili kazniva dejanja iz sporazuma o priznanju krivde (glej 7., 18., 21. in 32. odstavek zgoraj). Sodišče meni, da ni treba proučiti sklicevanja na sporazume o priznanju krivde P. K. in S. S. v sodbi proti pritožniku (glej 10., 44. in 47. odstavek zgoraj), in ugotavlja, da se je pritožnik upravičeno bal, da sodnik J. G., ki ga je na koncu obsodil (primerjaj smiselno *C. O. proti Nemčiji*, 69. odstavek), ni nepristranski zaradi tega, ker se je nanj skliceval v sodbah proti P. K. in S. S. Sodišče v zvezi

s tem poudarja, da ima tudi videz lahko določen pomen, ali z drugimi besedami, da »mora biti pravici ne le zadoščeno, ampak se mora tudi videti, da ji je bilo zadoščeno«. Gre za zaupanje, ki ga morajo sodišča v demokratični družbi vzbujati v javnosti (med drugim glej *Beg S.p.a. proti Italiji*, št. 5312/11, 132. odstavek, 20. maj 2021, in *Morice proti Franciji* [VS], št. 29369/10, 78. odstavek, ESČP 2015).

65. Nazadnje Sodišče ugotavlja, da domača sodišča, ki so obravnavala pritožnikova pravna sredstva, niso razveljavila sodbe prvostopenjskega sodišča zaradi kršitev Konvencije, ki jih je Sodišče ugotovilo v tej zadevi. Višje sodišče v Kopru in Vrhovno sodišče sta se pri obravnavi pritožnikovih pravnih sredstev v bistvu omejili na ugotovitev, da je prvostopenjsko sodišče moralo sprejeti sodbo o pritožnikovi krivdi na podlagi dokazov, obravnavanih v postopku proti njemu (glej 12. odstavek zgoraj), in da je bilo ravnanje sodnika J. G. v skladu z notranjim pravom (glej 14. odstavek zgoraj). Vendar te obravnave niso vključevale vse pritožnikove argumente in v njih niso bili proučeni pomembni vidiki domnevne kršitve zahteve po nepristranskosti (glejte 11., 13., 56. in 57. odstavek zgoraj). Kljub temu in čeprav je že prej obravnavalo podobna vprašanja (glej 26. in 27. odstavek zgoraj), se je Ustavno sodišče odločilo, da pritožnikove ustavne pritožbe ne sprejme v obravnavo (glej 16. odstavek zgoraj). Sodišče ugotavlja, da je nedavna odločitev Ustavnega sodišča (glej 28. do 31. odstavek zgoraj) odražala povečano skrb za varstvo pravice obtoženca do neodvisnega sodišča in domneve nedolžnosti v primerih, kot je ta v obravnavani zadevi – kar je razvoj, ki je vsekakor dobrodošel. Vendar pa je res, da v obravnavani zadevi višja domača sodišča niso odpravila postopkovnih kršitev prvostopenjskega postopka (glej *Meng*, 64. odstavek, in sklicevanja v sodbi).

66. Zato sta bila kršena prvi in drugi odstavek 6. člena Konvencije.

II. UPORABA 41. ČLENA KONVENCIJE

67. 41. člen Konvencije določa:

»Če Sodišče ugotovi, da je prišlo do kršitve konvencije ali njenih protokolov, in če notranje pravo visoke pogodbenice dovoljuje le delno zadoščenje, Sodišče oškodovani stranki, če je potrebno, nakloni pravično zadoščenje.«

A. Škoda

68. Pritožnik je zahteval 8.000 evrov (EUR) za nepremoženjsko škodo, delno zaradi zamude v postopku pred Ustavnim sodiščem. Zahtevka za premoženjsko škodo ni vložil, saj je navedel, da namerava v primeru ugotovljene kršitve zahtevati ponovno obravnavo zadeve.

69. Vlada je menila, da zahtev v zvezi z nepremoženjsko škodo ni utemeljen. Trdila je, da bi bilo treba ugotovitev kršitve šteti za zadostno

pravično zadoščenje.

70. Kadar je, kot v obravnavani zadevi, oseba obsojena v domačem postopku, ki je privedel do kršitve zahteve iz 6. člena Konvencije, je Sodišče odločilo, da bi bila načeloma najustreznejša oblika poprave krivice ponovna obravnava zadeve ali obnova postopka na zahtevo zadevne osebe (med drugim glej *Otegi Mondragon in drugi proti Španiji*, št. 4184/15 in 4 drugi, 74. odstavek, 6. november 2018, in *Sejdovic proti Italiji* [VS], št. 56581/00, 126. odstavek, ESČP 2006-II). V zvezi s tem Sodišče ugotavlja, da 420. in 421. člen slovenskega Zakona o kazenskem postopku dajeta obdolžencu možnost, da v treh mesecih od datuma sodbe Sodišča, s katero je bila ugotovljena kršitev Konvencije ali enega od njenih protokolov, zahteva ponovno obravnavo pravnomočne domače sodbe (glej 24. odstavek zgoraj).

71. Ob tem Sodišče priznava, da so dogodki, ki so privedli do kršitev, ugotovljenih v tej zadevi, pritožniku povzročili nepremoženjsko škodo, ki je ni mogoče povrniti s samo ugotovitvijo kršitve (glej smiselno *Zhang proti Ukrajini*, št. 6970/15, 83. odstavek, 13. november 2018, in *Carmel Saliba proti Malti*, št. 24221/13, 84.–85. odstavek, 29. november 2016). Sodišče po načelu pravičnosti pritožniku prisoja 2.400 EUR za nepremoženjsko škodo, skupaj z morebitnim davkom, ki se mu obračuna.

B. Stroški in izdatki

72. Pritožnik je zahteval tudi 2.196 EUR za stroške in izdatke, ki so nastali v postopku pred Sodiščem.

73. Vlada je predlagala, da se odločitev o tem sprejme v skladu s sodno prakso Sodišča.

74. V skladu s sodno prakso Sodišča je pritožnik upravičen do povrnitve stroškov in izdatkov samo, če dokaže, da so ti dejansko nastali in so bili neizogibni ter da je njihov znesek razumen. Ob upoštevanju razpoložljivih dokumentov in navedenih meril Sodišče pri obravnavani zadevi meni, da je upravičeno pritožniku priznati zahtevek v celoti, tj. 2.196 EUR, skupaj z morebitnim davkom, obračunanim pritožniku.

IZ TEH RAZLOGOV SODIŠČE SOGLASNO

1. *razglaša*, da je pritožba dopustna;
2. *razsoja*, da sta bila kršena prvi in drugi odstavek 6. člena Konvencije;
3. *razsoja*,
 - (a) da mora tožena država pritožniku v treh mesecih od dneva, ko postane sodba dokončna v skladu z drugim odstavkom 44. člena Konvencije, plačati naslednja zneska:

SODBA V ZADEVI GORŠE proti SLOVENIJI

- (i) 2.400 EUR (dva tisoč štiristo evrov) za nepremoženjsko škodo, povečan za morebitni davek za nepremoženjsko škodo;
 - (ii) 2.196 EUR (dva tisoč sto šestindevetdeset evrov) za stroške, in izdatke, povečan za morebitni davek, obračunan pritožniku iz naslova stroškov in izdatkov;
 - (b) da se za navedena zneska od dneva poteka teh treh mesecev do plačila obračunajo linearne obresti po stopnji, ki je enaka stopnji mejne posojilne obrestne mere Evropske centralne banke, za celotno obdobje zamude z dodanimi tremi odstotnimi točkami;
4. *zavrača* preostali del zahtevka pritožnika za pravično zadoščenje.

Sestavljeno v angleškem jeziku in 6. marca 2025 poslano v skladu z drugim in tretjim odstavkom 77. člena Poslovnika Sodišča.

Ilse Freiwirth
sodna tajnica

Ivana Jelić
predsednica

V skladu z drugim odstavkom 45. člena Konvencije in drugim odstavkom 74. člena Poslovnika Sodišča je tej sodbi priloženo ločeno mnenje sodnika Serghidesa.

PRITRDILNO LOČENO MNENJE SODNIKA SERGHIDESA

1. To pritrdilno mnenje pišem zato, da pojasnim razloge za svoje stališče pri ugotovitvi, da sta bila kršena tako jamstvo iz prvega odstavka 6. člena glede nepristranskosti sodišča kot jamstvo iz drugega odstavka 6. člena glede domneve nedolžnosti, namesto da bi menil, da zadostuje ugotovitev le ene kršitve, ker ni bilo nepristranskega »sodišča«.

2. Ustaljena sodna praksa,¹ razen v posameznih primerih,² je, da kadar Sodišče ugotovi kršitev 6. člena, ker ni bilo neodvisnega ali nepristranskega »sodišča«, potem meni, da ni treba obravnavati nobene druge pritožbe na podlagi 6. člena Konvencije. Sodišče tako ravna zaradi temeljnega pomena, ki ga pripisuje institucionalnim jamstvom iz prvega odstavka 6. člena. Kot sem utemeljeval drugje,³ mora po mojem skromnem mnenju Sodišče v skladu s temeljnim in glavnim konvencijskim načelom učinkovitega varstva človekovih pravic – načelom učinkovitosti – pripisati potrebno težo posledicam kršitve institucionalnih jamstev in jih upoštevati. To je mogoče storiti tako, da se samodejno razglasi kršitev institucionalnega jamstva, ne da bi bilo treba obravnavati katero koli drugo pritožbo.

3. Ta zadeva se od drugih zadev, v katerih je Sodišče menilo, da zadostuje ugotovitev kršitve zaradi pomanjkanja nepristranskosti »sodišča«, ne da bi obravnavalo druge očitke na podlagi 6. člena, razlikuje po tem, da sta kršitvi obeh jamstev, in sicer iz prvega odstavka 6. člena in drugega odstavka 6. člena, izvirali hkrati iz istih dejstev in sta med seboj tesno povezani. Pritožnika je za kazniva dejanja obsodil sodnik, ki je pred začetkom sojenja sprejel priznanje krivde dveh pritožnikovih soobtoženih v zvezi z obtožbami, da sta pritožniku pomagali pri storitvi kaznivega dejanja. Povezava z domnevo nedolžnosti je bila v tem, da je sprejetje priznanja krivde domnevnih sotorilcev nujno predpostavljalo, da je pritožnik storil očitana kazniva dejanja kot glavni storilec, čeprav se sojenje proti njemu sploh še ni začelo. Čeprav je bila podana zahteva za izločitev tega sodnika, ji ni bilo ugodeno.

4. Sodišče je v 54. odstavku sodbe pojasnilo, da oba vidika obravnava

¹ Glej med drugim *Çiraklar prot Turčiji*, št. 19601/92, 44.–45. odstavek, 28. oktober 1998, in *Ergin proti Turčiji* (št. 6), št. 47533/99, 55.–56. odstavek, 4. maj 2006. Glej tudi Ryan Goss, *Criminal Fair Trial Rights – Article 6 of the European Convention on Human Rights* (Hart Publishing, 2016), E.4.1, str. 160–162.

² Glej zadevo *Yüksel Yalçınkaya proti Turčiji* [VS], št. 15669/20, 26. september 2023, v kateri je Sodišče po ugotovitvi kršitve načel enakosti orožij in kontradiktornosti postopka iz prvega odstavka 6. člena odločilo, da ni treba proučiti sprejemljivosti in utemeljenosti pritožnikove pritožbe, da mu ni sodilo neodvisno in nepristransko sodišče. V tej zadevi sem v svojem delno pritrdilnem, delno odklonilnem mnenju kritiziral ta način, vendar sem tudi ugotovil, da je bil očitek glede tega, da ni bilo neodvisnega in nepristranskega sodišča, nesprejemljiv. Zato sem obravnaval pritožbo glede kršitve jamstva enakosti orožij in kontradiktornosti postopka ter na koncu ugotovil kršitev prvega odstavka 6. člena.

³ Glej 8. odstavek mojega delno odklonilnega mnenja v zadevi *Guðmundur Andri Ástráðsson proti Islandiji* [VS], št. 26374/18, 1. december 2020.

skupaj zaradi njune »medsebojne povezanosti«. V 64. odstavku sodbe Sodišče tudi pojasni, da so nacionalne sodbe proti pritožnikovim soobtoženim posegle v pravico pritožnika, da velja za nedolžnega, dokler se mu ne dokaže krivda. Zato Sodišče ni menilo, kot je to storilo v drugih primerih, da po obravnavi pritožbe o nepristranskosti ni treba obravnavati druge pritožbe, in sicer pritožbe v zvezi z domnevo nedolžnosti, temveč je ugotovilo, da je bil kršen tudi drugi odstavek 6. člena. To je storilo zato, ker se je preprosto odločilo, da bo obe pritožbi obravnavalo skupaj (42. in 54. odstavek).

5. Ta sodba ne zmanjšuje pomena institucionalnega jamstva nepristranskega »sodišča«, ampak nasprotno, to jamstvo je v okoliščinah zadeve okrepljeno.